

МУСУЛЬМАНИ УКРАЇНИ – НЕВІД‘ЄМНА ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

З літописів та історичних хронік відомо, що мешканці України вперше познайомились з ісламською культурою ще за часів Київської Русі. До Києва, який на той час був столицею великої держави, часто завітали дипломати, мандрівники та торговці з Близького і Середнього Сходу та Болгарії. Вони залишили історичні літописи, в яких розповідається про життя та звичаї Київської Русі. Саме в той час у Києві і з'явилися перші мусульмани.

Але постійна ісламська громада з'явилась у нашому місті набагато пізніше. В середині XIX сторіччя на Лук'янівці оселились волзькі татари, головним ремеслом яких була торгівля сукном, пізніше – старими речами. Поступово було створено торг, який стали звати Татаркою. Ця назва збереглася і до наших часів. В цьому ж районі було надано ділянку для татарського кладовища. Через деякий час татари які мешкали в цьому районі переселились ближче до Житнього ринку. Про це пише Ф.Бахтинський у статті “Татарка. По старому Києву”. Після переселення дома татар знаходились у Лук'янівському провулку та на вулицях Олегівській, Нижній Вал, Петровській, Кожем'яцькій та Мирній. Саме тут знаходились будівлі, які було надано міською владою мусульманам в ролі тимчасових мечетей. Згідно рішення Київської міської адміністрації, 3 жовтня 1897 року під мечеть було надано будівлю на вулиці Мирній 5, потім мечеть було перенесено у сусідній будинок. Мечеть проіснувала до 1 квітня 1931 року. Але на початку XX століття існувала ідея будівництва постійної культової споруди мусульман, яку також не було втілено. Окрім Києва, багато мусульман, переважно татар, мешкає у Харківській та Донецькій областях. Є багато мусульман і у Миколаєві. У 1878 році за наказом царя у цьому місті було збудовано мечеть для мусульман – військовослужбовців, які служили тут.

Більшість татар переселилась до України за часів Радянського

* Керівник науково-дослідницького центру при Духовному Управлінні мусульман України.

Союзу з метою працювати на промислових підприємствах та шахтах. Однак найбільш компактно мусульмани країни мешкають в Автономній Республіці Крим, де існують давні ісламські традиції і своя історія. Деякі дослідники, описуючи історію ісламу в Україні, визначають релігійну належність за національністю людини, але це не цілком вірно, тому що мусульмани є і серед етнічних слов'ян – українців та росіян.

Але повернемося до Києва. Будівництво мечеті у нашому місті стало можливим лише у незалежній Україні. Цю почесну справу прийняло на себе створене у 1992 році Духовне управління мусульман України – єдина ісламська організація загальнодержавного рівня. Ця обставина, на відміну від деяких європейських країн, де існує багато організацій, які протистоять одна одній, сприяє налагодженню позитивного діалогу між мусульманами країни та державою і дозволяє мусульманам відчувати себе повноцінними громадянами України. Окрім облаштування культових споруд, Духовне управління активно сприяє відродженню та розповсюдженню в країнах ісламської духовної спадщини: ним видається релігійна література, газети для дорослих та дітей.

На жаль, у мусульман країни існують деякі проблеми. По-перше, вони пов'язані з розповсюдженням в Україні впливу ідеології деяких політичних екстремістських рухів та партій, а саме ваххабізму, т.зв. “Джамаат Ісламія” та “Хізб-ут-Тахрір”. Найбільш активну діяльність в останні роки проводить партія “Хізб-ут-Тахрір”. Прибічники цієї організації розповсюджують листівки, які закликають не підкорятись державі і говорять про те, що мусульманам гріх брати участь у виборах. Про це сказав член партії “Хізб-ут-Тахрір” на прес-конференції у Сімферополі 5 квітня 2005 року. Цю партію заборонено у більшості ісламських країн та Росії, а в Україні представники цієї організації (навіть не зареєстрованої офіційними органами) мають можливість видавати свою газету під назвою “Відродження”. У листопаді 2005 року в Алушті вийшов перший її номер.

Також в Україні активно діють ваххабіти та представники т.зв. партії “Аль-Джамаа Аль-Ісламія”. Вони зареєстрували громадські організації та національно-культурні товариства, які активно проводять релігійну діяльність. Подібне стало можливим із-за недосконалості Закону “Про свободу совісті та релігійні організації”, в якому чітко не обумовлено те, що релігійною

діяльністю мають право займатися лише релігійні громади.

Ще однією із проблем, яка нині хвилює мусульман усього світу є розповсюдження ЗМІ викривленої інформації про іслам і життя мусульман, що формує ісламофобські настрої у суспільстві. Поодинокі подібні випадки, нажаль, є і в Україні. У журналі "Практична психологія та соціальна робота" (№1 за 2005 рік), було надруковано статтю кандидата психологічних наук з міста Черкаси І.В.Кукуленко-Лук'яниці "Глибинно-психологічні засади агресії у носіїв мусульманської ідентичності", в якій він звинувачує всіх мусульман в агресії, приписує їм психічні відхилення у вигляді "едіпового комплексу" і всіх їх вважає терористами, які несуть загрозу іншим народам.

Ця публікація образила релігійні почуття мусульман. У зв'язку з появою цієї образливою і непрофесійною публікацією вони подали позов до суду. Розповсюдження подібних публікацій може призвести лише до загострення міжетнічних стосунків в нашій державі, до росту популярності різних екстремістських та радикальних рухів.

Українській державі потрібно провадити врівноважену політику щодо мусульман країни. Насамперед не вважати їх чужинцями. На відміну від країн Західної Європи, де більшість мусульман – емігранти з різних країн, в Україні. Мусульмани – автохтонне населення. Кримськотатарський етнос сформувався на території нашої держави, а представники більшості інших народів, які відносять себе до ісламської традиції, вже не одне покоління живуть в Україні, і є невід'ємною частиною українського суспільства. Тому ставити питання про мусульманську інтеграцію в суспільство України недоречно.

Не слід зараховувати усіх мусульман до терористів. В європейському та російському суспільстві під впливом ЗМІ склався негативний образ мусульман. Це призвело до зростання напруженості у міжконфесійних відносинах у європейських країнах: почастишали випадки нападів на мечеті, національно-культурні центри, неправомірна депортація іноземців, переважно мусульман, заборона носити хіджаби у державних школах для дівчаток-мусульманок. Зростають тут ксенофобські настрої, є випадки дискримінації при прийомі на роботу. Україні слід уникати повторення цих помилок і враховувати етнічно-конфесійну специфіку мусульман.

Потрібно сприяти відродженню національної культури і мови

народів України. Також необхідно грамотно протидіяти розповсюдженню впливу радикальних та екстремістських рухів, особливу увагу приділяти молоді. Не дозволяти діяльність екстремістів як під ісламськими гаслами, так і під гаслами інших конфесій і політичних течій, використовувати адекватні заходи до всіх, хто розпалює міжетнічну ворожнечу. Подібні заходи допоможуть зберегти в Україні мир та злагоду.